Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

MUISTIO 26.9.2022
lsn Katri Aho
nv Suvi Ruuska
nv Martti Patjas

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE TIETTYJÄ PINTA-ALA- JA ELÄINPERUSTEISIA TUKIA KOSKEVIKSI LAEIKSI (HE 165/2022 VP)

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kolme uutta lakia eli laki Euroopan unionin suorista viljelijätuista, laki eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista ja laki tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta. Kaikki ehdotetut lait liittyvät Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen ja Euroopan unionin rahoituskautta 2023—2027 koskevaan uuteen Euroopan unionin lainsäädäntöön. Laeilla annettaisiin Euroopan unionin lainsäädäntöä täydentävät säännökset siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpano edellyttää kansallista sääntelyä. Lakien sisällön pohjana ja säännösten reunaehtoina on Euroopan unionin lainsäädännön lisäksi Suomen yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelma vuosille 2023–2027, jäljempänä *strategiasuunnitelma*, sisältö ja komission päätös strategiasuunnitelman hyväksymisestä (tehdyt linjaukset ja kirjaukset), joista ei voi poiketa

Laki Euroopan unionin suorista viljelijätuista

Lakiin otettaisiin säännökset sen soveltamisalaan kuuluvien tukien ja palkkioiden myöntämisen ja maksamisen edellytyksistä. Lain nojalla voitaisiin aktiiviviljelijälle myöntää perustulotukea, uudelleenjakotulotukea, nuorten viljelijöiden tulotukea, ekojärjestelmätukea sekä tuotantosidonnaisia tulotukia (emolehmä- ja lypsylehmäpalkkio, sonnipalkkio, ulkosaariston nautapalkkio, teurashiehopalkkio, uuhipalkkio, kuttupalkkio, teuraskaritsa- ja teuraskilipalkkio, tärkkelysperunapalkkio ja erikoiskasvipalkkio). Mainituista tukimuodoista perustulotuki vastaisi nykyistä perustukea kuitenkin siten, että tukioikeuksista luovuttaisiin. Uutena tukimuotona ehdotetaan otettavaksi käyttöön jäsenvaltioille pakollinen, mutta viljelijälle vapaaehtoinen ekojärjestelmätuki. Ekojärjestelmätuki on Euroopan unionin kokonaan rahoittamiin tukiin kuuluva tukijärjestelmä, jolla edistetään ympäristön, ilmaston ja eläinten hyvinvoinnin parantamista. Uutena tukimuotona otettaisiin lisäksi käyttöön jäsenvaltioille pakollinen uudelleenjakotulotuki, jota voitaisiin maksaa enintään 50 hehtaarille tuenhakijaa kohden. Ehdollisuus korvaa nykyisen täydentävien ehtojen järjestelmän. Samassa yhteydessä kumottaisiin voimassa oleva Euroopan unionin suorista tuista annettu laki (193/2013)

Laki eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista

Lakiin otettaisiin säännökset tietyistä Euroopan unionin maaseuturahastosta osarahoittamista korvauksista, jotka sisältyvät strategiasuunnitelmaan. Lakiin otettaisiin säännökset sen soveltamisalaan kuuluvien korvausten myöntämisen ja maksamisen edellytyksistä sekä tiettyihin korvauksiin liittyviä sitoumuksia ja sopimuksia koskevat säännökset. Lain nojalla voitaisiin myöntää ympäristökorvausta, luonnonhaittakorvausta, luonnonmukaisen tuotannon korvausta, eläinten hyvinvointikorvausta, ei-tuotannollisten investointien korvausta ja korvausta maatilojen neuvontapalveluihin.

Edellä mainituista korvauksista säädetään tällä hetkellä voimassa olevassa eräistä ohjelmaperusteisista viljelijäkorvauksista annetussa laissa (1360/2014), joka kumottaisiin samassa yhteydessä.

Laki tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta

Lakia sovellettaisiin ehdotettujen Euroopan unioniin suorista viljelijätuista annettavan lain ja eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annettavan lain sekä voimassa olevan maa- ja puutarhatalouden kansallista tuista annetun lain nojalla myönnettävien tukien ja korvausten toimeenpanoon. Laissa säädettäisiin keskitetysti eri viranomaisten tehtävistä ja toimivallasta, tuen hakumenettelystä, tukihakemuksen käsittelystä viranomaisessa ja päätöksenteosta, valvonnasta sekä tuen palauttamisesta ja takaisinperinnästä. Lisäksi laissa säädettäisiin muun muassa päätöksen maksullisuudesta, viranomaisen oikeudesta tietojensaantiin sekä muutoksenhausta. Tarkoituksena ei ole kuitenkaan muuttaa esimerkiksi nykyistä viranomaisten välistä toimivaltaa. Nykyisiin menettelyihin verrattuna uutena seikkana säädettäisiin muun muassa tuen hakemisesta sähköisesti ja pinta-alamonitoroinnin ottamisesta käyttöön tukijärjestelmien täytäntöönpanossa. Koska jatkossa Euroopan unionin lainsäädäntöön ei enää sisälly yhtä yksityiskohtaisia säännöksiä esimerkiksi valvontaseuraamuksista kuin nykyisin, lakiin otettaisiin tarvittavat perussäännökset näiltä osin. Samassa yhteydessä kumottaisiin maatalouden tukien toimeenpanosta annettu laki (192/2013).

Maa- ja puutarhatalouden kansallisten tukien laki (1559/2001)

Lakiin tehtäisiin muista hallituksen esitykseen sisältyvistä laeista ja muuttuvan Euroopan unionin lainsäädännön johdosta aiheutuvat muutokset muun muassa määritelmiin tukijärjestelmien yhdenmukaistamiseksi. Hakemusten muuttamista ja peruuttamista sekä myöhästymisseuraamuksia koskeva säännökset yhdenmukaistettaisiin mahdollisimman pitkälle EU-tukien kanssa. Tuotannosta irrotettuun sika- ja siipikarjatalouden tukeen on lisätty mahdollisuus saada tukea viitemäärän perusteella tilanteessa, jossa tulipalon, eläintaudin tai muun vastaavan hakijasta riippumattoman syyn takia eläinyksikkötiheys on tilapäisesti pienempi kuin vähimmäismäärä (vastaavantyyppinen säännös on jo kansallisissa kotieläintalouden tuissa)

Taloudellisista vaikutuksista

Suomi saa rahoituskaudella 2023–2027 käytettäväksi maataloustukirahaston rahoitusosuutta 2 613 miljoonaa euroa ja maaseuturahaston rahoitusosuutta 1 773 miljoonaa euroa, josta Manner-Suomen osuus on 1 757 miljoonaa euroa.

Suomen suorien viljelijätukien määrä on vuosittain hieman yli 520 miljoonaa euroa. Suomessa on tarkoitus käyttää vuosittain tuotantosidonnaisiin viljelijätukiin enintään noin 102 miljoonaa euroa, ekojärjestelmätukeen 86 miljoonaa euroa, uudelleenjakotulotukeen hieman alle 26 miljoonaa euroa ja nuorten viljelijöiden tulotukeen runsaat 13 miljoonaa euroa. Loput vuotuisesta kokonaismäärästä eli noin 293 miljoonaa euroa maksetaan tuotannosta irrotettuna perustulotukena.

Maaseudun kehittämisen korvauksiin käytettävissä oleva kokonaisrahoitus määräytyy Suomen saaman Euroopan unionin rahoitusosuuden ja kansallisen rahoituksen kokonaisvaikutuksena. Manner-Suomessa ympäristökorvausten, luonnonmukaisen tuotannon korvausten, maatilojen neuvontapalveluiden korvausten ja ei-tuotannollisten in-

vestointien korvausten rahoitus on vuositasolla yhteensä noin 287 miljoonaa euroa, josta ympäristökorvausten osuus on noin 200 miljoonaa euroa. Kokonaisrahoituksesta on kohdennettu vuositasolla eläinten hyvinvointikorvauksiin noin 74 miljoonaa euroa ja luonnonhaittakorvauksiin noin 500 miljoonaa euroa.

Strategiasuunnitelman rahoitus jakautuu tähän hallituksen esitykseen sisältyvien tukijärjestelmien osalta valtion talousarviossa neljälle eri momentille. Esityksessä valtion vuoden 2023 talousarvioksi momentille 30.10.43 (*Eläinten hyvinvointikorvaukset*) ehdotetaan budjetoitavaksi 74 miljoonaa euroa, momentille 30.20.41 (*EU-tulotuki ja EU-markkinatuki*) 519,400 miljoonaa euroa, momentille 30.20.43 (*Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit*) 286,560 miljoonaa euroa ja momentille 30.20.44 (*Luonnonhaittakorvaukset*) 495,884 miljoonaa euroa.

Lopuksi

Hallituksen esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2023 talousarvioksi ja on tarkoitus käsitellä sen yhteydessä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.